

Konserwacja i restauracja dzieł sztuki

Wyróżniającą ocenę jakości kształcenia na kierunku „konserwacja i restauracja dzieł sztuki” otrzymał Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.

Wyróżniającą ocenę jakości kształcenia na kierunku „konserwacja i restauracja dzieł sztuki”, prowadzonym na **Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie** na poziomie stacjonarnych jednolitych studiów magisterskich, uzasadnia spełnienie wymagań kadrowych, programowych i organizacyjnych w stopniu przekraczającym obowiązujące standardy do prowadzenia studiów na tym kierunku.

Spśród trzech jednostek prowadzących na najwyższym światowym poziomie kształcenie konserwatorów i restauratorów dzieł sztuki w Polsce, kierunek ten prowadzony w Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie wyróżnia się liczbą prowadzonych specjalności i ich wysokim poziomem, wzorową organizacją prowadzonej działalności dydaktycznej i naukowej, dobrą bazą lokalową i sprzętową oraz zakresem i charakterem współpracy z uczelniami w kraju i za granicą.

Wysoką rangę kształcenia na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki zapewnia kadra wybitnych wykładowców o międzynarodowym uznaniu. Następstwem tego jest wysoki poziom przygotowania artystycznego i naukowego absolwentów, którzy bez trudu znajdują zatrudnienie w kraju i poza jego granicami.

Kadra artystyczno naukowa

Działalność naukowa i artystyczna jest nierozzerwalnie związana z procesem dydaktycznym. Wyniki prowadzonych grantów, badań własnych i badań statutowych są wykorzystywane w procesie nauczania i pozwalają na stały rozwój Wydziału. Profil badań naukowych podejmowanych w poszczególnych Katedrach jest zgodny z kierunkiem kształcenia. Na szczególne podkreślenie zasługują organizowane przez Wydział konferencje, wystawy, podejmowane przez pracowników programy międzynarodowe (np. *UE Culture 2000-Preservation Presentation of Installation Art. 2004-2007*), programy badawcze (np. *COST Akcja G7* czy *E! 3483 LASCAN*). Podejmowane są poważne kompleksowe konserwacje najważniejszych obiektów zabytkowych w Polsce, między innymi kompleksowa konserwacja i restauracja Muzeum Pałacu w Wilanowie, realizowana w ramach Międzyuczelnianego Instytutu Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki. Owocem tych działań są liczne naukowe publikacje pracowników Wydziału. Od wielu lat podejmowane są w ramach ćwiczeń prace konserwatorsko - restauratorskie związane z ratowaniem Cmentarza Powązkowskiego.

Na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie pracują osoby o poważnym dorobku naukowym, znaczącym w środowisku konserwatorskim kraju i poza granicami Polski. Są to artyści konserwatorzy o nazwiskach znanych z osiągnięć dydaktycznych i wielu działań społecznych na rzecz ochrony dziedzictwa narodowego. Pełnią oni prestiżowe i odpowiedzialne funkcje w organizacjach konserwatorskich oraz uczestniczą w wielu projektach finansowanych przez Unię Europejską i inne organizacje międzynarodowe. Z ostatnich osiągnięć można wymienić organizację w 2007 r. w pałacu w Wilanowie międzynarodowej konferencji pt. *Cesare Brandi, jego myśl i debata o dziedzictwie, Sztuka konserwacji - restauracji w Polsce* oraz wystawy towarzyszącej konferencji. Materiały z konferencji zostały wydane w starannie opracowanym oddzielnym tomie, dzięki wsparciu finansowemu Międzyuczelnianego Instytutu Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki. Do niewątpliwych osiągnięć Wydziału należą konserwacja i restauracja oraz

prace badawcze dzieł sztuki autorstwa wybitnych twórców, pochodzące ze zbiorów muzealnych, kolekcji prywatnych i wyposażenia kościelnych.

Wśród osób o uznanym dorobku naukowo artystycznym można wymienić:

- **prof. Helenę Hryszko** – profesora sztuk plastycznych, rzeczoznawcę Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dziedzinie ochrony zabytków ruchomych w specjalności: konserwacja tkanin ze szczególnym uwzględnieniem gobelinów i haftów,
- **prof. Andrzeja Kossa** – profesora sztuk plastycznych, rzeczoznawcę Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w dziedzinie ochrony zabytków ruchomych w specjalizacji: konserwacja rzeźby kamiennej i detalu architektonicznego,
- **prof. Jerzego Nowosielskiego** – profesora sztuk plastycznych o specjalności technika i technologia malarska,
- **prof. Iwonę Szmelter** – profesor sztuk plastycznych specjalizująca się w zakresie konserwacji dzieł sztuki,
- **prof. Joannę Szpor** – profesora sztuk plastycznych, posiadającą kwalifikacje II stopnia w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej konserwacja dzieł sztuki.

Również w gronie pozostałych nauczycieli akademickich, w tym 2 doktorów habilitowanych, 1 z kwalifikacjami II st. oraz 7 ze stopniem doktora i 5 z kwalifikacjami I st. jest wielu wybitnych konserwatorów dzieł sztuki.

Wyróżniające osiągnięcia w zakresie dydaktyki

Kształcenie na kierunku „konserwacja i restauracja dzieł sztuki” w akademickim systemie kształcenia zostało stworzone przez trzy ośrodki akademickie Polski (ASP w Krakowie, UMK w Toruniu i ASP w Warszawie) i do niedawna było unikatowe w skali szkolnictwa światowego. Program nauczania formułowany i udoskonalany w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat jest uznany jako wiodący i optymalny. Wyrazem tego uznania jest konsultowanie przez polskich pedagogów konserwacji programów nowo powstających uczelni w Europie i pozycja polskiego programu wśród programów innych placówek zrzeszonych w ENCORE. Wydziały Konserwacji są oblegane przez stażystów i studentów zagranicznych, a także najczęściej odwiedzane przez gości wizytujących uczelnie. Dynamiczny rozwój Wydziału w ostatnim dziesięcioleciu w dużej mierze oparty o ciekawe inicjatywy wychodzące poza Uczelnię i własne wypracowane środki finansowe, świadczy o niezwykłym zaangażowaniu kadry i przynosi splendor warszawskiej Akademii.

W obecnej sytuacji jest to najliczniejszy, pod względem liczby studentów, Wydział kształcący konserwatorów dzieł sztuki w Polsce. W ramach kierunku realizowane są 4 specjalności:

1. konserwacja i restauracja malarstwa i rzeźby polichromowanej,
2. konserwacja i restauracja książki, grafiki i skóry zabytkowej,
3. konserwacja i restauracja rzeźby kamiennej i elementów architektury,
4. konserwacja i restauracja tkanin zabytkowych.

Studia na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki oferują zdobycie wszechstronnej wiedzy i sprawności zawodowej w formule mistrz i uczeń, zbliżonej do indywidualnego prowadzenia studenta. Szeroka oferta przedmiotów kierunkowych pozwala studentom kształtować profil zawodowy o wysokiej etyce konserwatorskiej, zdobywać wiedzę humanistyczną oraz wysokiej klasy kwalifikacje artystyczne. Na szczególne podkreślenie w kształceniu studentów zasługuje, w prezentowanym programie, właściwie wyważony aspekt artystyczny i naukowy. Dynamiczny rozwój Wydziału zawdzięcza postawie kadry pedagogicznej, pełnej zaangażowania i odpowiedzialności za przyszłych adeptów sztuki konserwacji.

Podjęte tematy prac magisterskich mają duże znaczenie dla rozwoju kierunku „konserwacja i restauracja dzieł sztuki” i prezentują wysoki poziom naukowy oraz realizacyjno-artystyczny. Aktywność studentów zaznacza się w działalności Koła Naukowego, w ramach którego organizowane są objazdy naukowe, prelekcje, wykłady wygłaszane przez zaproszonych gości. Studenci angażują się w wakacyjne prace terenowe, organizują spotkania integracyjne i posiadają własne internetowe forum dyskusyjne.

Interesującym jest fakt, że coraz mniej studentów wyjeżdża na stypendia i staże w ramach wymiany Sokrates-Erasmus. Jak zaznaczyli są oni rozczarowani ofertą programową uczelni zagranicznych, nieprzystającą do kształcenia przyszłych konserwatorów i restauratorów dzieł sztuki. Byli stypendyści uważają ten czas za stracony i usiłują dobrowolnie nadrobić opuszczone semestry na macierzystym Wydziale.

Analiza prac kursowych i dyplomowych wskazuje, iż podejmowane tematy ważne dla ochrony dziedzictwa narodowego, praktyczne i teoretyczne są na wysokim poziomie. Obiekty będące przedmiotem ćwiczeń, a zwłaszcza prac dyplomowych wartościowych artystycznie i historycznie, są niejednokrotnie wysokiej rangi dziełami sztuki. Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie współpracuje z Muzeum Narodowym w Poznaniu, Warszawie, Wrocławiu, Muzeum Zamojskich w Kozłówce, Muzeum Sztuki w Łodzi i Zamkiem Królewskim w Warszawie czy Muzeum Pałacu w Wilanowie. Wyniki prac konserwatorskich prowadzonych w ramach ćwiczeń kursowych oraz prac magisterskich prezentowane są na wystawach (np. wystawa „Tradycja i współczesność konserwacji dzieł sztuki” w Pałacu w Wilanowie, wystawa w Rogatce Praskiej „Ocalałe na obrzeżach” otwierająca obchody stulecia ASP w Warszawie oraz „Przywrócone piękno. Tajemnice warsztatu konserwatora” w Muzeum Zamojskich w Kozłówce i w Pałacu w Radziejowicach).

Wdrożono nowe technologie wprowadzając wykorzystanie laserów do usuwania nawarstwień (w ramach prac dyplomowych), techniki spektroskopowe (FTIR, NMR) i chromatograficzne sprzężone - chromatografia gazowa ze spektrometrią masową (GC-MS) do analizy spoiw i barwników oraz związków organicznych pochodzenia naturalnego i syntetycznego.

Działalność międzynarodowa

Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki od lat współpracuje z Wydziałem Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Krakowie oraz z Instytutem Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa UMK w Toruniu w zakresie wymiany doświadczeń i propagowania „polskiej szkoły konserwacji”, organizując wspólne sesje, wystawy o zasięgu krajowym i międzynarodowym oraz praktyki studenckie za granicą (od lat prowadzone są zajęcia terenowe studentów trzech wydziałów w Żółkwi, Podhorcach, Kamieńcu Podolskim i Lwowie). Kontynuowana jest również współpraca z Wojskową Akademią Techniczną w zakresie badań specjalistycznych, Uniwersytetem Warszawskim, SGGW, Politechniką Warszawską oraz Polsko-Japońską Wyższą Szkołą Komputerową w zakresie projektów artystycznych. Pracownicy i studenci biorą udział w misjach archeologicznych Instytutu Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego w Libii i Libanie. Pracownicy Wydziału uczestniczą w międzynarodowych organizacjach takich, jak ICOM, ICOMOS, ENCoRE oraz realizują międzynarodowe projekty naukowe konserwatorskie RAFAEL, a także program w zakresie laserowego oczyszczania powierzchni dzieł sztuki EUREKA, COST i LASCAN. Wydział współpracuje z Tate Gallery w Londynie, Institute for Culture Heritage w Amsterdamie, S.M.A.K w Gandawie, Getty Conservation Institut w Los Angeles, HAWK w Hildesheim oraz Akademią Sztuk Pięknych w Bratysławie. Od 1999/2000 realizowany jest program Sokrates-Erasmus w ramach wymiany studentów i pedagogów, a od 2006 roku program GAUDE POLONIA.